

ISPITNI
CENTAR
DRŽAVNO
TAKMIČENJE 2026.

AUTOR/AUTORKA TESTA _____

RECENZENT/RECENZENTKINJA _____

PODGORICA, _____ 20____ GODINE

SREDNJA ŠKOLA, III i IV RAZRED

**CRNOGORSKI – SRPSKI,
BOSANSKI, HRVATSKI
JEZIK I KNJIŽEVNOST**

1. Odredite kojoj leksičko-sematičkoj kategoriji ili vrsti leksike pripadaju riječi:

- a) pričati, govoriti, reći, zboriti **sinonimi**
- b) fabrika, fabrikant, fabrikat **paronimi**
- c) biti (pomoćni glagol) i biti (tući) **homonimi**
- d) kašičica, kućica, ženica, ručica **deminutivi**
- e) šegrt, ura, plajvaz, zrcalo **arhaizmi**

5

2. U sljedećim riječima odredite vrstu morfeme:

- a) pred-rad-nik **prefiks-korijen-sufiks**
- b) jug-o-istok **korijen-infiks-korijen**
- c) grad-ov-i **korijen-infiks-nastavak za oblik**
- d) u-rad-i **prefiks-korijen-nastavak za oblik**
- e) auto-gram **prefiksoid-korijen**

5

3. U sljedećoj rečenici izdvojte odredbene i dopunske zavisne sintagme.

Pun elana brzo trči prema svojoj kući da bi organizovao igranje šaha u obližnjem parku.

Odredbene zavisne sintagme:

Brzo trči, svojoj kući, obližnjem parku

Dopunske zavisne sintagme:

Pun elana, igranje šaha

5

4. Podvucite predikat i odredite vrstu predikata:

Ona je moja najbolja drugarica – **Imenski predikat**

Svakoga dana je šetao kroz park – **Glagolski, prost predikat**

Poče neutješno plakati – **Složeni predikat**

On priča, priča bez prestanka – **Udvojeni predikat**

4

5. Odredite funkciju podvučenih djelova u sljedećim rečenicama:

Kupila je tašnu od kože. **atribut**

Išli su ruku pod ruku. **glagolska (priloška)odredba za način**

Otišao je poslom u grad. **glagolska odredba cilja ili namjere**

Nakon dugo vremena Ana i Ivan su se pomirili. **subjekat**

Slušajući muziku pravila je kolače. **glagolska odredba za vrijeme**

5

6. Odredite odnos među rečenicama u složenoj (zavisne /nezavisne), pa vrstu rečenica.

Čim je završio ručak, otišao je u park. **Zavisnosložena – vremenska**

Rekao je da će doći kasnije. **Zavisnosložena – izrična ili iskazna**

Iako je bio bolestan, došao je u školu. **Zavisnosložena – dopusna ili koncesivna**

Pada kiša, sigurno će biti rodna godina. **Nezavisnosložena – zaključna ili konkluzivna**

Ako budeš vrijedno učio, uspješćeš. **Zavisnosložena – uslovna ili pogodbeni**

5

7. a) Date složene rečenice kosim crtama podijelite na proste.

Na imanje stigoh kasno, / i pošto zaustavih automobil na glavnom putu, / da ne bih koga probudio, / krenuh pješice.

Čim bi moja baba vidjela / kako se vrtim po kući, / tako bi me prostrijelila očima, / da sam brzo izlazio van, / **ne bih li je smirio.**

b) Podvucite namjerne (finalne) rečenice.

c) Stavite zareze gdje treba da stoje.

6

8. U sljedećoj rečenici izdvojte prave i neprave objekte i odredite padež koji vrši funkciju objekta.

Često je pričao prijateljima o svojoj želji da posjeti Pariz, vidi Luvr i Ajfelovu kulu, međutim, nije imao novca da kupi kartu za putovanje.

Pravi objekat:

**Pariz, Luvr, Ajfelovu kulu, kartu – akuzativ bez predloga
novca – slovenski genitiv**

Nepravi objekat:

**prijateljima – dativ
o svojoj želji – lokativ**

*Ukoliko učenik samo izdvoji prave ili neprave objekte, ali ne navede padež, dobija 1 bod.

5

9. Odredite padež i funkciju podvučenih djelova rečenice.

Svako jutro prolazi ovuda. – **Akuzativ (temporalni) u funkciji
glagolske odredbe vremena**

Majci je bilo milo što ste došli. – **Dativ u funkciji subjekta**

Ona je prelijepa, sa plavim očima i kosom. – **Instrumental u funkciji
atributa**

Stajao je prema prozoru i razmišljao. – **Lokativ u funkciji glagolske**

odredbe za mjesto

Jeste li mi se umorili? – **Dativ interesovanja ili etički dativ**

5

10. U sljedećim rečenicama podvucite primjere upotrebe glagolskih načina (modusa) u pripovijedačkoj funkciji.

Uvijek smo bili veoma srećni kada bismo ljeti **odlazili** na more. Voljela bih da naše avanture budu zapisane u nekoj knjizi. Jednom je pala jaka kiša da nijesmo mogli da izlazimo. Tada moja sestra, iako nema vozačku dozvolu, uzmi očeva kola i otidi u grad. Otac je uzalud vikao za njom: „Vrati se kući“.

5

11. a) Kako se naziva jezik književnog umjetničkog djela?

Pjesnički jezik

b) Navedite tri njegova svojstva:

sugestivnost
konotativnost (prenesena značenja)
ekspresivnost

4

12. Prepoznajte stilske figure:

I obazreh se da vidim glas koji govoraše sa mnom (Biblija).

Sinestezija

Sve što se kreće, kreće se po zakonima mirovanja i smrti (B. Miljković).

Paradoks

4

13. Pročitajte odlomak iz pjesme *Svakidašnja jadikovka*, pa odgovorite na pitanja:

*Kako je teško biti slab,
kako je teško biti sam,
i biti star, a biti mlad!*

*I biti slab, i nemoćan,
i sam bez igde ikoga,
i nemiran, i očajan.*

*I gaziti po cestama,
i biti gažen u blatu,
bez sjaja zvezde na nebu:*

- a) Kako se zove upotrijebljena strofa? **Tercet**
- b) Prepoznajte dvije stilske figure koje su aktivirane u navedenim stihovima **polisindet** i **paradoks**.
- c) Prepoznajte vrstu stiha u navedenim strofama **osmerac**.
- d) Kome se obraća lirski subjekat u ovoj pjesmi? **Bogu**.
- e) Kako se naziva versifikacija koja uređuje naš stih? **Silabičko-tonska versifikacija**.

6

14. Definišite:

- a) fabulu **Fabula je uzročno-posljedični niz događaja ili stvarnosni redosljed zbivanja.**
- b) siže **Siže je umjetnički redosljed zbivanja ili distribucija fabularnih elemenata u konkretnom književnom tekstu.**

6

15. Nakon čitanja sljedećih stihova odgovorite na pitanja.

*Žilama za kamen! Za siv, podlovcenski kamen
opak
na samom spoju visova uvis i visova naopačke.
Izubijano, skrutnuto korijenje isprepleti i zakopaj,
pokuči prste, raskljuni i zakljuni kao mačke.*

- a) Odlomak je preuzet iz pjesme **Instrukcija maslini**.
- b) Ključni motiv ove pjesme i crnogorskog pejzaža uopšte jeste **kamen**.

- c) Dominantan glagolski način na kojem se temelji struktura ove pjesme, što se posebno odražava na intonaciju, naziva se **imperativ**.

3

16. Pročitajte odlomak i odgovorite na pitanja.

VLADIMIR (pobjednički): To je Godo! Najzad! (Zagrli, oduševljen, Estragona). Gogo! To je Godo! Spaseni smo! Pođimo mu u susret! Hajdemo! (Vuče Estragona ka kulisi. Estragon se odupire, oslobodi ga se, pa iziđe trčeći na drugu stranu). Gogo! Vрати se! (Tišina. Vladimir potrči ka kulisi na onu stranu otkuda se Estragon vratio na pozornicu, pa gleda u daljinu. Estragon se vrati žurno, trčeći ka Vladimiru, koji se okrene). Evo me opet!

- a) Navedite naslov književnog djela iz kojeg je preuzet odlomak **Čekajući Godoa**
- b) Drama u kojoj se ugrožavaju ključna dramska načela naziva se **antidrama**.
- c) Tekst koji je odvojen zagradama naziva se **didaskalije (reмарke)**.
- d) Koliko činova ima drama iz koje je preuzet odlomak? **Dva**.
- e) Idejni sloj Beketove drame oslanja se na filozofiju koju razvija Alber Kami, a koja se naziva **filozofija apsurdа**.

6

17. Krležina drama *Gospoda Glembajevi* završava se ubistvom.

- a) Ko ubija koga? **Leone Glembaj ubija barunicu Kasteli**.
- b) Koja su dramska jединstva poštovana u ovoj drami?
Jединstvo mjesta, vremena i radnje.
- c) Stilska figura koja uređuje govor glavnog junaka u drami, a spada u osnovna obilježja avangarde, zove se **ironija**.

6

18. Pročitajte odlomak iz romana i odgovorite na pitanja.

Samo sjenka nema sjenke, a iz toga bi se dalo izvesti da je on samo sjenka i utvara – ne znam čija, možda moja. Bez mene ga ne bi bilo, ili se za njega ne bi znalo, zato me štedi. I bez samoće ga ne bi bilo, zato mu je krivo kad potražim i kad nađem drugo društvo. Vrijeme koje brda razara vodom što iz njihovih utroba izbija, podmetnulo mi je tu utvaru da me njome rasparčava na dvoje i na četvoro.

- a) Odlomak je preuzet iz romana **Lelejska gora**.
- b) Glavni lik, koji je istovremeno i narator, zove se **Lado Tajović**.
- c) *Utvara*, o kojoj se govori u odlomku, jeste lik **Đavola**.
- d) *Utvara* se gradi tehnikom **alter ega**.

6

19. Pročitajte odlomak iz romana *Derviš i smrt* i odgovorite na pitanja.

Slušao sam s nevjericom. Šta je ovo? Ludilo? Užas koji nas obuzima u teškim snovima? Tamna oblast života u koju neko nikad ne zaviri? Nevjerovatno izgleda da čovjek može toliko da ne zna. Jesu li ljudi preda mnom ćutali, je li se suviše tiho šaputalo, jesam li bio unaprijed spreman da ne povjerujem, jer bi me saznanje izbacilo iz osvojenog mira i poremetilo stvorenu sliku o prilično uravnoteženom svijetu koji je moj? Ako i nisam mislio da je savršen, vjerovao sam da je snošljiv, kako bih mogao primiti da je nepravedan?

- a) Tehnika kojom se predstavlja sadržaj misli junaka naziva se **unutrašnji monolog (introspekcija)**.
- b) Koja stilska figura dominira u navedenom odlomku? **Retoričko (retorsko) pitanje**.
- c) U kom je licu ispriповijedan roman iz kojeg je preuzet navedeni odlomak? **U 1. licu (u Ich-formi)**.

5

20. Osnovne odlike avangarde su (zaokružite tačne odgovore):

- a) čvrsti motivacioni sistemi
- b) **antitradicionalizam**
- c) **fragmentarna kompozicija**
- d) **razgrađivačke tehnike**
- e) podražavanje stvarnosti
- f) **antimimetički stav**

4

UPUTSTVO

Vrijeme rješavanja testa je **120 minuta**.

Dozvoljeni pribor za rad: grafitna olovka, gumica i plava ili crna hemijska olovka.

Nije dozvoljena upotreba piši-briši hemijske olovke, mobilnih telefona i bilo kojih drugih elektronskih pomagala.

Grafitnu olovku možete koristiti u toku rada, ali **KONAČAN ODGOVOR MORA BITI NAPISAN HEMIJSKOM OLOVKOM**.

Pišite čitko ijekavicom!

Možete pisati ćirilicom ili latinicom, jotovanom ili nejotovanom varijantom, štampanim ili pisanim slovima (ako pišete štampanim slovima, morate istaći veliko slovo).

Odgovori moraju biti gramatički i pravopisno tačno napisani.

Ukoliko pogriješite, prekrižite i odgovorite/zaokružite ponovo.

Radite samostalno. Nijesu dozvoljena nikakva dogovaranja.

Ako neko pitanje/zadatak ne možete odmah da riješite, pređite na sljedeće. Ukoliko vam bude preostalo vremena, možete se kasnije vratiti na takva pitanja.

Bodovanje:

OBLAST	JEZIK	KNJIŽEVNOST
Maksimalan broj poena	50	50

SREĆAN RAD!